

Интервю на Morrigan с Емил Сапаревски

Емил Сапаревски е един от онези хора, които се занимават с толкова неща, че понякога успяват да оставят впечатлението, че са открили тайната на мултиплицирането. Той е художник, татуист, промоутър, собственик на култовия лейбъл "Corvus records". В неговите издания ясно личи стремежът нещата да бъдат красиви в абсолютната си цялост - от музиката до оформлението на обложките. Получава се. Винаги. По негова покана в България са свирили групи като Primordial, Orphaned Land, Obituary, Skyclad, Mortiis, Combichrist, Mizar, Ataraxia, Diary of Dreams, Hocico и още много други култови имена. Тази година той организира за десети път "Sofia Tattoo Fesm" и по този повод ние го разпитахме, а той ни разказа за татуирането, за музиката, концертите... А освен това издаде няколко тайни, свързани с предстоящи издания, като например: 2-3 DVD-та! Тук може за пръв път да видите и как ще изглежда обложката, с която ще се разпространява в България последния албум на Mizar - "Детето и белото море".

И да не забравяме - можете да разберете и кой номер обувки носи, въпреки че ние смятаме, че ни преметна! :)...

Metal Katehizis: ак се чувстваш в навечерието на десетото, юбилейно издание на "Tattoo Fest"??

Емил Сапаревски: Ами, както на деветото, както ще бъде и на единайстото издание. Чувствам се нормално. Просто го правя. Естествено, идва някаква паника, когато дойде деня. Но... приятно ми е! За десети път ще се изложим пред хората!(смях)

А ако трябва да направиш някаква равностметка за изминалите девет години - каква би била тя?

Ами че не е трябвало да го правя сигурно (смях) Не. За мен е хубаво - както казах - харесва ми, затова го и правя! Понякога чисто финансово нещата приключват ужасно зле. Имаме три такива години, когато е било много зле и съм се заклевал повече да не го правя. После обаче се оглеждам наоколо и установявам, че живея в ужасно скучен град, в който не се случва нищо, разбираш ли? Не е лесно да го призная, но е така. И си казвам: "Е, не, ще го направя фестивала!" Замислям се и си давам сметка, че това може би е единственият фестивал за по-алтернативна култура, свързана с

музика и визия, който не се прави от НЯКОЙ. Имам предвид - не се прави от кмета на еди-кое-си село или градоначалника на еди-кой-си град или с подкрепата на 60 министерства и т. н. Прави се от нас. С парите от нашия джоб. С нашите усилия и желание. Ние сме двама души и се занимаваме с организацията на това събитие почти 24 часа в денонощието през последните месеци. Също си давам сметка, а и се лаская с мисълта, че нашият фестивал е допринесъл за развитието на тази култура, колкото и в началото да не сме знаели как се прави такова нещо. Тату-културата се разпространява в България и има хора, които съумяват да преборят голяма част от онези култови клишета, които сме наследили от комунизма - че щом имаш татуировка, задължително си престъпник, проститутка, моряк или нещо подобно. Макар че няма нищо лошо в това да си моряк, нали... Пък и проститутките не намират нищо лошо в това да са проститутки и т. н. Това е. Доволен съм, че сме дали нашия принос за тази промяна в мисленето.

Значи има смисъл в организацията на такова събитие, все пак...

За мен лично има смисъл, защото ми доставя удоволствие. Ако изкарвам и пари от това - ще бъде хубаво, но понякога се случва, понякога не. Това си е съвсем в реда на нещата - рисковете на промоутърството. Не е като при еди-кой-си концерт/фестивал, който го прави еди-кой-си пич и са му дали пари от общината, от министерството и тн. Там риск няма. Последните няколко години имаме някакво спонсорство, но то е далеч от покриването на бюджета, който е нужен за провеждането на фестивала. Но пък и хората вече го посещават повече. Разбраха, че го има и идват.

А защо сменихте мястото на провеждане в Парти център "4 км", след като зала "Христо Ботев" беше негов дом?

Е, имало и други места на провеждане - първият път беше в НДК, после - зала "Универсиада", третия - "Фестивална", следващите години - в "Христо Ботев". Истината е, че софийските зали са в много лошо техническо състояние, освен това - наемите им са високи. Тези неща ме дразнят. В "Христо Ботев" имаше разни неуредици, свързани със състоянието на самата зала. Не обвинявам собствениците, разбира се, защото залата е направена преди 50 год. и се е амортизирала вече, а пък за ремонт се изискват сериозни средства. Та - условията не ми харесват, затова реших да сменя мястото. В парти център 4 км има няколко зали и това предполага да се създаде по-специална фестивална атмосфера. В едната зала ще работят студията, в другата ще бъдат музикантите, танцьорки и т. н., в третата - художниците, които ще рисуват, в четвъртата ще бъде киното - ще се прожектират филми. Пък и мястото е хубаво - лъскаво, чистичко, спретнато. Основната ми цел е да се доближим поне в някаква степен до европейските стандарти. Мисля, че тази година това ще бъде постигнато.

Ти от колко време татуираш?

Аз ли?... Ами, от 18 години. Да, от 93-а година, февруари. Значи - 18 и половина.

Е, преди 18 години имаше ли някого, при когото да се учиш?

О, не - нямаше кой да ме учи. Рисувам от малък и просто потърсих някакво измерение на рисуването, което все пак да ми осигури препитание. Ходих на разни концерти в Унгария през 90-91 г. и там поразпитах татуисти - някой ако може да ми покаже нещо, някакъв елементарен курс. Аз си нямах и понятие все пак. Но те дори не искаха да ме погледнат - казаха че не е техен проблем, не е техен бизнес и не биха се занимавали с мен. И въпреки това аз започнах да се уча - поръчах си разни неща от Америка и започнах да експериментирам. Първо ей така - с едната ръка върху другата. После приятели - аз на него, той на мен... Сега вече нещата стават лесно, не е като едно време.

Ясно. Значи все пак не си правил опити със струна от китара и разни други такива митични предмети, свързани с татуирането?

Ами не - не съм имал желание да се занимавам с такива глупости. Купих си машина и въобще цялото оборудване от Америка. Като пристигна пратката ми беше толкова приятно - цяла нощ си гледах красиво опакованата машина. Много вдъхновяващо! (смях)

Не, виж, аз се занимавам с това, защото го обичам, защото го харесвам. И това чувство не се е променило с годините! И тогава го харесвах и затова се заех да се науча как стават нещата, затова и така си гледах машината, седнал на пода на стаята.

Пол Буут преди време сподели в интервю нещо, което Джак Руди му бил казал, а именно - "Трябва да можеш да татуираш, така както рисуваш и да рисуваш - така както татуираш". Ти как тълкуваш тези думи?

Това си е мнение на Пол Буут, аз не го оспорвам, щом така смята. Но аз мисля по друг начин. Мога да рисувам както татуирам и мога да татуирам както рисувам, но ги разграничавам двете неща. Нещата, които рисувам с маслени бои или с акварели са различни от тези, които рисувам върху кожа. Най-малкото - различната техника, различните средства дават различни възможности. Освен това - не искам да бъда един такъв плосък артист и да работя едно и също нещо. Примерно да направя пет дизайна и постоянно да разменям местата на компонентите и да ги продавам като различни картини за еди-колко-си хиляди долара. Искам да рисувам това, което ми е в душата. Ако ми дойде да рисувам пейзаж - две клончета и една трева и това ще рисувам, но не искам засега. (смях)

А смяташ ли че българските татуисти демонстрират достатъчно идеи и стил в работата си?

Кой съм аз, за да съдя българските татуисти? Мога да отговарям за себе си. Обичам, ей така, да се гледат индивидуално нещата! Затова и не работя в завод, както едно време, защото там се размиваше колективната отговорност в индивидуалната такава. За себе си мога да твърдя, че се старая да имам стил, който да бъде лесно разпознаваем. Да речем, че човек, който е виждал нещата, които рисувам и пред очите му мине някой, когото аз съм татуирал да си каже: "Ето, това е на бате Емо!". За мен това е важно. От години вече съм престанал да работя с шаблони, с картинки, разпечатани от Интернет и т. н. Понякога разочаровам потенциални клиенти и ги губя сигурно като такива, но това е! Идват при мен, казват ми какво искат, аз изработвам дизайна и ако им харесва - сядат на стола. Ако не им харесва - казваме си довиждане или пък отиват при другите момчета в моето студио. В момента нашето студио е най-голямото на света хе-хе-хе... или поне в София, със сигурност. Работят няколко човека, така че - клиентите могат да проверят дали техният стил отговаря на това, което искат.

Та, що се отнася до мен - старая се да демонстрирам собствен стил и идеи. За другите не мога да кажа. Не е колегиално да коментирам, а пък и не им познавам стиловете - не се интересувам от работа на други хора.

Ти си един от онези татуисти, които са преди всичко художници и не е тайна, че си самоук що се отнася до рисуването. Смяташ ли, че процеса на академичното изучаване на рисуване (или въобще всякакво изкуство) малко или много човек губи собствения си стил, за сметка на по-добра техника, да кажем.

Има хора и хора. Някои хора са стилни личности и академичното образование ще им помогне да научат тънкостите - как се поставят светлосенките, формата и конструкцията на тялото и тн. И могат да ги научат за 2, 3, 4 години. Аз примерно съм ги учил за много повече време, защото не е имало кой да ми показва. Така че - въобще не отричам академичното образование. Сега, друг е въпросът, ако този който се обучава започне да подражава на учителя си - съзнателно или не. Така наистина

губи стила си и става копие на този, който го учи. И при татуистите често се получава така - гледат хубави дизайни и започват да ги копират...

Идват ли хора при теб, които искат станат татуисти и имат желание да ги учиш?

Ами да, идват хора и понякога правя курсове, но не взимам всеки. Искам да видя човека, да ми хареса как рисува и ако преценя че е на добро ниво, го взимам. А не, както се е случвало - идва някакъв много фешън пич при мен - искал да стане татуист. Отговарям му да донесе 2-3 рисунки, за да видим дали става, а той ми отговаря че не иска да рисува, иска да татуира. Припомних му къде е вратата и до там приключихме.

Как се става "майстор" татуист? Колко време е нужно?

Има много талантиливи хора, могат да станат и за 3 месеца. Ха-ха-ха, не, истината е че всички искат да станат велики и си мислят, че става много бързо. Според мен, трябва минимум 5 години стаж, за да можеш да разбереш нещата на такова ниво, на което да можеш да работиш спокойно. Ето, и аз дори, след толкова години, продължавам да се променям и да се обучавам.

Добре. Да се обърнем към едно от другите ти занимания. Обявихте, че Duncan Patterson отново ще ни посети през декември, но нищо не се чува за "Gorgon Fest". Ще го има ли ?

Тази година няма да го има. Точно в момента наистина нямам енергия за организацията и на този фестивал. Искам да се концентрирам върху тату фестивала и концерта на Duncan Patterson, който освен всичко останало ми е приятел и ще ми е приятно да се видя с него.

Носеха се слухове още през пролетта, че ще поканиш отново Mizar, но предполагам, че трябва да изчакаме "Детето и белото море" да излезе и на българския пазар. Кога се очаква това да стане?

Ами всъщност - трябва да го пусна в печатницата. Досега се бях посветил на артуърка на обложката. Знаеш, че аз често рисувам обложки на групи, корици на книги и т. н. и ми е приятно да се занимавам. За Mizar реших да не използвам дизайна, който те използваха за изданието в Македония, защото ми се видя доста нескъпопан, така да се каже. Реших тук да бъде в стила на традиционното балканско изкуство. Книжката ще бъде голяма и ще има рисунки на всичките й страници. Дискът ще изглежда много луксозен. Скоро ще бъде на пазара.

А иначе - Mizar ще ги покани отново, така е. Те са ми приятели също. Бях доста млад, когато едни приятели ме открегнаха за музиката им, като ми донесоха една касета. В последствие се запознах с групата, открих и разни други прелести на македонската сцена - Анастасија примерно, с Горан Трайкоски, който ми е близък от години и постоянно си пишем. Та, Mizar са ми голяма тръпка и ще направя техен концерт, разбира се. Трябва само да намеря удобен повод и освен това - хубаво място, защото с тях сме си говорили да издадем DVD, след като излезе албума в България. В DVD-то ще има и много клипове, ще заснемам няколко хубави интервюта. Искаме да вкараме и някои архивни материали, които хората не са виждали никъде. Ще се включи и концерта в България, но пак казвам - искам да бъде на много специално място - в някоя църква или в някой музей и сега съм в процес на търсене. Няма да бъде обикновен концерт. Искам да бъде концерт, при който всичко да е изпипано и след него сърцето ти да кърви.... Най-вероятно ще бъде през пролетта. Е, гледай сега какво ти издадох...

Като си тръгнал да издаваш - около Vrani Volosa какво се случва? Подочух, че и там се мъти нещо...

Ти пък ми измъкна всички тайни! (смях) Ами, да - и с Vrani Volosa ще издадем DVD. Записали сме един нетипичен за стила на групата акустичен концерт. Имаме и един видеоклип, който е в процес на довършване. За направата му използвахме професионален екип, попътувахме. Монтирали сме го вече, само трябва да дообработим кадрите, така че да отговарят на нашите естетически критерии. В DVD-то ще има още много архивни материали, галерии със снимки, които ще включват и такива от

турнето им, което мина наскоро. Тогава свириха в Австрия, Руминия, Сърбия и в София, разбира се. Има доста неща, които ще бъде интересно да се разкажат, заснели са и интервюта с различни хора. Мисля, че до Нова година ще сме готови с материала, трябва само да поработим върху визуалната част. Не знам, дали се харесват нещата, които съм правил за Vrani като дизайн - старал съм се да бъдат свързани с музиката, с лириците. Затова искам и с дизайна на това DVD нещата да се получат по този концептуален начин - дори да бъде още по-добро, да има още по-богата стилистика. Да бъде насочено към всеки меломан, който е чувал за тях. Да си го вземе, да го разлиства и да му хареса това, което вижда. Аз така правя - разлиствам си книжките на дисковете и DVD-тата по хиляди пъти и разглеждам всяко ъгълче, всяка картинка...

Върху какви други издания работиш в момента? Няма ли скоро да видим Voynoda, Kauno Yesno Slonce....

С Kauno работим също по един албум, който е много личен за Веско. Записан е вече, сега доуточняваме дизайна. Не си поставяме никакви времеви срокове - просто искаме да стане хубаво. Когато се получи - тогава. С тях също сме заснели филмчета, видеоклип и също имаме намерение издадем DVD.

Иначе в момента работя и с един германски проект, казва се Walden. Много красива акустична музика, има акустични китари и прекрасна атмосфера! Ако някой е запознат с моите издания и ако е слушал October Falls, това ще му допадне много. Записваме албума в момента и работим върху визията. Аз лично винаги държа тясна връзка с артистите, които издавам и се старая фирмата да бъде като семейство с музикантите. Навремето написах това в манифеста, който седеше в сайта на лейбъла. След това го магнах, защото като че ли звучеше много наивно... Но наистина искам да сме като семейство, като едно цяло - така се работи най-добре. Сега правим дизайна, предложил съм снимки и решаваме заедно - тази ще сложим, тази няма и така.... Иначе, по отношение на изданията - до края на годината ще има нещо издадено - Mizar със сигурност, DVD-то на Vrani, най-вероятно и Kauno.

А какъв е критерият, според който решаваш да издадеш дадена група?

Критерият съм аз. Важното е да ми харесва. Не ме интересува колко ще продаде групата в Германия, Италия, Китай и т. н. Трябва да ме грабне. Издавал съм акустична музика, ембиънт, блек метъл. Общото между тях е, че са ме разчувствали по някакъв начин. Защото има много музиканти, които свирят готини мелодийки, а всъщност няма какво да кажат. Музиката им е куха, написали са някакви текстове там, колкото да се запълнят тактовете на песента. Искам да има НЕЩО!. Може да няма текст, но музиката да е красива, това е критерий. А и аз много обичам всякакви фолклорни мелодии и би било идеално да бъде базирана по някакъв начин на фолклора, какъвто и да е той.

А какво мислиш за mp3-ойките?

MP3-ойката за мен е фастфуд. Не харесвам свалянето на музика, както и когато хората рипват CD-та и споделят музиката. Винаги съм си мислел, че музиката е алтернатива за някой артистично настроен човек. Парите са един добър начин да кажеш на артиста, че харесваш това, което прави. Че ще му дадеш 10 лв - много важно! Не е въпроса, че той ще забогатеє с тези 10 лв, това няма да стане. Но ти, давайки ги, му благодариш за средствата и времето, които е вложил, даваш му шанс и надежда, че това което прави има смисъл. И че си струва да работи денонощно три месеца, примерно. А ако на някой му прави удоволствие да точи без да се замисля и да слуша на малки пластмасови колони вкъщи, да е жив и здрав! Аз слушам на големи, хубави колони, имам си хубав грамофон и така нататък. Не ме интересува mp3-ойките. Не ги харесвам. Много ги мразя дори.

Често промоутърите споделят в интервюта, че когато започнеш да организираш концерти, се "размиваш" като фен. Това важи и за музикални журналисти и въобще хора, за които концертите са работа. Ти успяваш ли да запазиш фенството в себе си?

Ако организирах концерти, от които да живея и да печеля пари, биха ми се размили нещата. Но при мен не е така. Правя концерти на групи, които ми харесват на мен. Ето, примерно концертът на Duncan Patterson няма да бъде особено голям, няма да бъде за голяма публика, която да припява песни, чути по радиото. Ще бъде концерт за меломани, които обичат красивата музика. Той, самият, освен всичко друго е и много готин пич, разбран и сърдечен човек, за разлика от много други негови колеги. Как да не му бъда фен? Общо казано - аз не мисля по онзи начин: "ако ще има посещаемост - ще го направя, ако няма такъв шанс - няма да го направя". Организирам концерт на Duncan Patterson, защото така искам, както съм искал да направя концерт на Mizar, примерно. Нямам съмнение колко билета ще бъдат продадени за Mizar. Е, за щастие се продадох много, но при мен винаги има личен мотив и той е най-важен. Правил съм яки концерти, на които са идвали много малко хора. Има

едни много симпатични японци - Gothika, четири пъти съм ги канил, защото те много харесват София, харесват нас, харесват хората тук и факта, че се намериха такива, които да говорят с тях на японски. Друг пример - Rose, Rovine е Amanti - голямо име за неофолк сцената. Damiano всъщност е класически китарист и изнесе концерт в зала "България" с барокова и ренесансова музика. Та и той много хареса България и освен това твърди, че най-хубавия концерт, на който е присъствал е нашият "Gorgon Fest" през 2007 г. , който направихме в НДК. Казва, че за него е било уникално - и публиката, и атмосферата, и оборудването и т. н. Та така... ако правиш концерти по този начин и с такива хора - няма как да не си фен!

Явно Damiano те е харесал и като художник, защото обложката и рисунките в книгката на последния му албум са твое дело...

Да, албумът е "Demian", по Хесе. А пък сега ще подготвям дизайна и за новия му албум. Предполагам, че ще бъде издаден пак от "Cold Spiring" (един от лейбълите с култов статус, що се отнася до индъстриъл, дарк ембиънт, неофолк и т. н. музика).

Сред концертите, които си организирал - кой ти се получи най-добре, от кой си най-доволен?

ИЗа мен има няколко много важни концерта от чисто емоционална гледна точка. Mizar и Исихия във Военния театър. Това бе първото идване на Mizar в България. Беше препълнено с хора и самият концерт се получи толкова яко, че направо ми се плачеше. Същото беше и с концерта на Orphaned Land. Коби (вокалиста, бел. ред) има българска баба и говори български. Изпълниха "Притури се планината" тогава, с жесток аранжимент - пианото, перкусиите. Публиката наоколо беше с насълзени очи... Беше уникално преживяване! После не можехме да се разделим направо. Друг много як концерт беше първия на гърците Siva Six - тогава беше и първото издание на "Gorgon Electro Mini Fest". Направихме го в една изоставена фабрика в Павлово и беше супер яко - навън -13 градуса, вътре - пуш машини, намирахме се на третия етаж на фабриката , музиката бичеше, светлините мигат... хората бяха направо в транс! Самите Siva Six бяха гримирани, направени ... въобще - беше жестоко! Мисля,че това са трите най-най-най-важни за мен.

Има ли изпълнител/група, който не би поканил отново в България?

Ами, аз за да покана някого, значи го харесвам. Досега никой не ме е разочаровал и няма такъв, който да не бих поканил повече. Всички са били много точни, а и като се замислиш - доста от тях са се връщали. Който иска - да заповяда отново.

Имаш ли въобще свободно време, с оглед на всички тези неща, с които се занимаваш....

Ами, между 2:30 през нощта, когато си лягам и 6:30 сутринта, когато ставам - имам.

Дори и ти спиш значи... (усмивка)

Ами, спя, да. (смях)

Един закопаващ въпрос. Как се самоопределяш? С три думи.

Аз да определя себе си? Ами... не знам как... Три думи май не мога да кажа, може ли 60?

Айде, сега пък 60...(смях)

Ами, то човек има много лица, затова се затруднявам. Понякога се чувствам супер наивен и глупав, друг път съм голям гадняр. Зависи от много неща.... не знам.

Окей - няма да те изтезвам така. Искаш ли да кажеш нещо, а пък аз не те попитах за него?

Какво не ме попита... кой номер обувки нося? 46! Ама малко ми стяга на десния крак, явно трябва да си взема 47! (смях)

Какви крака! (смях) Добре. Пожелай нещо на читателите на "Metal Katehizis"...

Да бъдат отворени хора, да гледат света с отворени очи! И аз чета вашия сайт - всеки ден го отварям, за да прочета новините.

Радвам се да го чуя! Благодаря ти за отделеното време. Пожелаваме успех на "Tattoo Fest"-а и въобще на всички твои начинания в близко и далечно бъдеще!

Благодаря!

